СӨЙ ГОМЕРНЕ, СӨЙ ХАЛЫКНЫ, СӨЙ ХАЛЫКНЫҢ ДӨНЬЯСЫН!

ДУСЛЫК

ОКТЯБРЬ РАЙОНЫ ХАЛЫК ГАЗЕТАСЫ
НАРОДНАЯ ГАЗЕТА ОКТЯБРЬСКОГО РАЙОНА

Газета 1931 елның 1 июленнән бирле чыга | №108 (7437) | 10 сентябрь, 1992 ел. ПӘНҖЕШӘМБЕ | Бәясе 4 тиен.

Семинар үтте

8 сентябрь көнне «Большевик» колхозы базасында хуҗалык җитәкчеләре, баш инженерлар, баш агрономнар, авыл хуҗалыгы, азык-төлек идарәсе белгечләре катнашында район семинары үтте. Анда төп тема итеп чөгендер алуны дөрес оештыру мәсьәләсе куелды. Район администрациясе башлыгы Ш. В. КАШАПОВ, семинарны ачып, район тормышындагы соңгы хәбәрләр белән таныштырды, кыр эшләре буенча алда торган бурычларга тукталды. Хәзер төп көчне икенче урак — чөгендер алуга тупларга, аны мөмкин кадәр югалтуларсыз алуны оештырырга кирәклегенә басым ясады. Аннан авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек идарәсенең баш агрономы Н. МУСИН быелгы чөгендер сезонының үзенчәлекләреннән чыгып, әлеге кампанияне отышлы үткәрү буенча конкрет киңәшләр бәян итте.

Исәпләүдән күренгәнчә аны югалтуларсыз җыеп алганда районның планны үтәү мөмкинлеге бар. Шуңа баш агроном чөгендер алуга кырны әзерләү, рәт араларын исәптә тотып комбайннарны чөгендер алуга дөрес төшерү, комбайннарны, чистарту җайланмаларын көйләү тәртибен аңлатты, аны ташу барышында игътибарлы булырга кирәклекне күрсәтте.

Аннан «Гостехнадзор» инспекциясе начальнигы Р. Саттаров чөгендер алу техникасын — БМ-6Б, ОГД-6 чистарту җайланмасын көйләүне, авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек идарәсе баш инженеры И. Мостафин МКК-6-0,2 чөгендер алу комбайнын һәм СПС-4,2 төяү җайланмасын регулировкалау тәртибен практикада күрсәттеләр.

Идарәнең план-экономика бүлеге начальнигы Р. ШӘЙХЕТДИНОВ чөгендерчеләр хезмәтенә түләү тәртибен аңлатты.

Семинарда шикәр заводы директоры урынбасары Ә. Лотфуллин чималны кабул итү шартлары һәм тәртибе белән таныштырды, бу җәһәттән туган сорауларга җавап бирде. Семинарны янә Н. Мусин дәвам итте. Ул схемаларда шикәр чөгендере астына җир әзерләү технологиясен җентекләп аңлатты. Шундый ук тәртиптә тунга сөрү технологиясе турында кабат искә төшерде, «Большевик» колхозы кыры мисалында аны практик карау булды. Җирне дөрес карау, эшкәртү, аны минераль ашламалар белән ашлауның уңышны күтәрүдә төп алшарт булуын ассызыклады. Аннан ул бүген уҗым чәчү һәм тунга сөрүнең барышына анализ ясады. Бүгенге көнгә 12 хуҗалык уҗым чәчүне тәгәлләде, байтагы аны тәмамлау алдында. Әмма «Правда», «Алга» колхозлары, «Мамык» совхозында эш күләме әле байтакка җыела. Тунга сөрү исә планга карата 42 процентка гына башкарылды.

Район авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек идарәсе начальнигы Ә. Н. РӘХМӘТУЛЛИН бүгенге көндә терлекчелектә эшләрнең торышына кыскача анализ ясады.

Семинар эшенә йомгакны район администрация башлыгы Ш.В. Кашапов ясады. Ул авыл хуҗалыгында һәр тармакта эшне зур таләпчәнлек белән, сыйфатлы итеп оештырылуына ирешүнең төп максат булуын ассызыклап, бу җәһәттән җитәкчеләр һәм белгечләргә таләпчәнлекне бермә-бер күтәрү кирәклегенә басым ясады, алда торган бурычларны бәян итте.

— Һәр эштә дә өлгер ул, — диләр Евгений Мамонтов турында. Чыны да шулай, уңган егет ул, хезмәтенең нинди дә талымлап тора торганнардан түгел. Үзе киң профильле механизатор, техниканың теләсә кайсын идарә итә ала.

Печән өсте җитүгә аны АВМ-0,65 агрегатына куйдылар. Хезмәтенә күңел биреп алынды ул, кырдан кайткан яшел массаны кыйммәтле мал азыгына әверелдерде.

Байтак хуҗалыкларда витаминлы үлән оны хәзерләүне капчык җитмәгәнгә сылтап акрын темпларда алып бардылар. Мамонтов исә үлән онын әрҗәләргә бушатып суыту вариантын тәкъдим итте. Шулай агрегат нәтиҗәле эшләде, 100 тоннага якын каротинга бай азык туплап куелды.

Бу эшне тәгәлләүгә Евгений тракторга күчеп утырды. Бу көннәрдә ул Т-150 белән тунга сөрүдә тырышып хезмәт куя.

Рәсемдә: «1 нче Май» колхозы механизаторы Е. Мамонтов.

Кайда? Ничек?

Район хуҗалыкларында терлек азыгы хәзерләүнең торышы.

(Мәгълүматлар 1992 елның 7 сентябренә).

Беренче багана — хуҗалыклар исемнәре, икенче — хәзерләнгән силос (процентларда), өченче — 1 шартлы малга хәзерләнгән азык берәмлеге (центнерларда).

Синдряков исем.	91	28,7
Ульянов исем.	30	18,3
«Правда»	15	15,0
«Восход»	53	16,7
Мичурин исем.	132	25,7
«Россия»	86	20,3
Хафизов исем.	71	13,6
«Путь к коммунизму»	131	19,6
Муса Җәлил исем.	51	24,3
«Родина»	19	17,3
«Игенче»	108	22,5
«Большевик»	54	22,4
«Заветы Ильича»	45	19,1
«Знамя Октября»	59	12,7
«Алга»	18	14,6
«Комбайн»	10	12,6
XXI партсъезд исем.	33	21,6
«Татарстан»	53	23,9
«40 лет Победы»	47	19,4
«Чишмә»	46	17,0
«Таң»	36	20,0
«Москва»	90	24,5
«Үрнәк»	34	18,2
«Лесная поляна»	4	14,3
«Кондырча»	103	20,5
Кузнецов исем.	6	13,9
«Заря»	101	20,5
«Чирмешән»	41	16,4
«Ленинский путь»	93	14,6
«Беренче май»	55	15,5
«Яшь көч»	114	18,3
«Төрнәс» совхозы	11	9,3
«Мамык» совхозы	53	25,6
«Рассвет» совхозы	36	18,4
«Сөлчә» совхозы	32	4,6
Хуҗалыкара берләшмә	56	11,3
«Дуслык»	84	26,4
Район буенча	53	18,0

Хәлиткеч чор җитә

Терлекчелектә катлаулы һәм хәлиткеч чор — кышлату чоры якынлаша. Бу периодка гадәттә мул азык запасы туплап, терлекчелек биналарын ныклы ремонтап керешәләр, шул чакта гына маллардан мул продукция алуга исәп тотарга була. Хуҗалыкларга моның әһәмиятен аңлатып тору артык, алар аны беләләр инде. Әмма бу мөһим эшкә бөтен җирдә дә бертөрле караш яши дип әйтеп булмый әле.

Дөрес, Синдряков исемендәге, «Татарстан», «Кондырча», «Ленинский путь», «Россия» колхозларында, «Рассвет» совхозында елның-елында бу эшкә җаваплы карыйлар. Биредә малларны җәйләүгә озатуга ремонт звенолары оештырыла, алар абзарларны кышкы чорга төзәтеп, ремонтлап, чистартып- дезинфекцияләп куялар. Быел да әлеге хуҗалыкларда ферма биналары малларны бүгеннән кабул итүгә әзер. Моннан тыш суыткыч җайланмалары, лабораторияләр, ясалма орлыкландыру пунктлары да бер дигән итеп әзерләнгән, терлекчеләр йортлары да тәртипкә салынган. Мондый шартларда эш башлавы да күңелле, әлбәттә. Агымдагы елда байтак кына хуҗалыкларда терлекчелек биналарын яңартуга да игътибар бирделәр. «Татарстан» колхозында 160 башка бозаулар абзары, Муса Җәлил исемендәге колхозда 60 башка исәпләнгән дуңгызлар фермасы, «Родина»да бәрәннәр өчен ферма төзелде, анда сарык фермасы, «40 лет Победы»да атлар абзары төзелеп килә. Яңа биналарда терлекләрне заманча карау өчен бөтен уңайлыклар күздә тотылган була.

Әмма биналарны ремонтлау эшен хәзергә хәтле сәбәпсез сузучы хуҗалыклар да юк түгел. Муса Җәлил исемендәге колхозда, мәсәлән, фермаларга ремонтчылар кулы бөтенләй кагылмаган: тәрәзәләр ватык, ишекләр, идәннәр кыйшайган, бина агартылмаган, «Мамык» совхозында да елның-елында ремонт эше соңга калып, ашык-пошык кына башкарыла. Быел «Москва», «Знамя Октября», «Чишмә», Кузнецов исемендәге колхозларны бу җәһәттән мактап булмый. Ә бит әлеге колхоз-совхозларда ремонтны сыйфатлы итеп, үз вакытында үткәрү өчен бөтен шартлар да бар иде. Ни генә булмасын, вакыт көтми, 1 октябрьдән малларны ябык биналарга күчерү ихтималына исәп тотарга кирәк. Моның өчен 20—25 сентябрьгә ферма объектларын тулысы белән көйләп бетерергә, малларны кабул итәргә әзер булырга кирәк.

Быел кышлату җиңеллердән булырга охшамый. Кышлату чорына бер шартлы терлеккә 35—40 центнер азык берәмлеге исәбеннән азык туплау бурычы куелган иде. Терлекләр өчен азык әзерлим дигән кешегә ел бик кулай килде. Хәзер силос салу белән бергә катнаш силос әзерләүгә дә нык игътибар бирү кирәк. Туклыклылык ягыннан бик кыйммәт булган бу төр азык әле бездә планга карата 19 процентка гына үтәлде. «Төрнәс», «Мамык» совхозлары, «Москва», «Алга» колхозлары аны бөтенләй әзерләмиләр. Кышкы чорда азык цехларын тулы куәтенә эшләтү турында да хәзердән кайгырту шарт. Бу яктан «Татарстан» колхозы күпләргә үрнәк булып торырлык.

Быелгы кышлату бездән аерата тырышлык соравын да онытмаска кирәк.

Быелның 1 сентябренә сыерларның продуктлылыгы узган елның шул чоры белән чагыштырганда 28 килограммга азрак, шуңа да ел азагына кадәр әлеге аерманы бетерү безнең өчен төп бурыч. Шуңа да җәйләүдән кышлатуга күчү чорында продуктлылыкның кимүенә һич юл куелырга тиеш түгел. Моның өчен хәзердән үк зур кайгырту алып бару зарур. Бүгеннән үк бозаулату бүлегән комплектларга, чөнки масса күләм бозаулату вакыты җитеп килә. Бер үк вакытта малларны өч тапкыр савуга күчәргә, раздой оештыруны җайга салырга кирәк. Хәзер такаларны комплектлап, аларны каплатуга тотыну да мөһим эш. Аларның авырлыгы 380 килограммнан да ким булырга тиеш түгел. Хуҗалык җитәкчеләре һәм белгечләр кышлату чорына әнә шундый әзерлекне тәэмин итеп керергә тиешләр. Шул чакта гына аны уңышлы үткәрәсенә өмет тотарга була.

Х. ФӘТХУЛЛИН,
авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек идарәсе зоотехнигы.

ХЕЗМӘТЕН ХӨРМӘТЛӘП

Халык мәгарифе өлкәсендәге күренекле хезмәтләре өчен Татарстан Республикасы Президенты Указы белән Октябрь районы администрациясе башлыгы каршындагы халык мәгарифе бүлеге мөдире НӘБИУЛЛА ХӘЙРУЛЛА улы АБДУЛЛИНга «Татарстан Республикасы мәктәпләренең атказанган укытучысы» дигән мактаулы исем бирелде.

Советлар һәм тормыш

Җирле идарә, дәүләт властеның беренчел, башлангыч органы буларак Советлар турында соңгы елларда сүз күп алып барылды һәм барыла. Аларның ролен күтәрү хакында да сүз күп булды. Бүгенге көндә Советлар ничек эшлиләр? Аларның киләчәге ничек булыр? Халык депутатларының Кормыш авыл Советы рәисе М. И. Җәлалов белән әңгәмәбез шул хакта.

Сүздә генә калмасын иде

КОРР. **Минвәли Исмәгыйлевич, әңгәмәбезне традицион сораудан башлыйк әле. Совет рәисе буларак, сез бүген нинди мәшәкатьләр белән яшисез?**

М.И.Җ. Электән үк авыл, аның халкы мәшәкатьләре Советлар өчен дә уртак. Конкрет алганда, әлегә кадәр Совет территориясендәге хуҗалыклар уңышны югалтусыз җыеп алу белән мәшгуль иде. Безнең оештыру-масса, практик эшчәнлегебез дә авыл хезмәт иярләрен шуңа туплауга юнәлдерелгән иде.

КОРР. Моның өчен һәр хуҗалыкта җитәкчеләр, белгечләр дә аз түгел.

М. И. Җ. Анысы шулай, турыдан-туры нарядны башкаручылар бар, мин тулаем әйтәм.

КОРР. Советның үз сферасына кагылышлы эшләре дә бар бит.

М. И. Җ. Сүз дә юк, андый төр мәшәкатьләр дә җитәрлек. Бигрәк тә безнеке кебек 8 торак пунктны, өч хуҗалыкны эченә алган Совет территориясендә, мәктәпләрне, мәдәният, сәламәтлек һәм башка учреждениеләрне тоту, социаль һәм көнкүреш проблемаларын хәл итү, төзекләндерү мәсьәләләре— вак-төягеннән башлап саный китсәң очына-исәбенә чыгуы кыен.

КОРР. Алар ничек хәл ителә?

М. И. Җ. Эшләми тормыйбыз, билгеле. Совет территориясендәге учреждениеләрне кышка хәзерләү, биналарга ремонт үткәрү буенча башкарган эшебез шактый гына. Әмма аларны аерым күрсәтәсем, үзебез башкарган эш итеп кенә билгелисем килми. Хикмәт шунда ки, һәр торак пунктта теге яки бу бинаны ремонтлау, аны материаллар белән тәэмин итү, ремонтчылар хезмәтенә түләү җирле хуҗалыктан башка узмый. Көшкелләнеп әйтүем түгел, Совет территориясендәге Хафизов исемендәге, «Кондырча» колхозлары, хуҗалыкара берләшмә җитәкчеләре бу мәсьәләдә һәрьяклап булышлык күрсәтәләр. Алар ярдәменнән башка күп нәрсә эшләнми, кәгазьдә генә калыр иде. Чөнки Советның бюджетына, бүгенгечә бәяләр көн саен үсә барган чакта бигрәк тә, учреждениеләрне ремонтлау түгел, тоту да кыен.

КОРР. Советларның финанс хәлен ныгыту турында сүз күптән килә, югыйсә.

М. И. Җ. Кызганычка каршы, сүздән ары уза алганыбыз юк, сөйлибез, язабыз да шуның белән кала, ә кәгазь урыс әйтмешли, түзә.

КОРР. Бу мәсьәләдә үзгәреш күрмисез, димәк.

М. И. Җ. Булса бик күрер идек тә... Берничә ел элек, Советларның ролен күтәрәбез дип, аның аппараты работникларының хезмәт хакларын арттырган иделәр. Ул вакытта башка практик адымнар да ясалыр дип көткән идек. Кызганычка каршы, алар гамәлгә ашмады. Бәяләр үсә башлагач, хезмәт хаклары да яңадан «тигезләнде».

Совет карамагындагы оешмаларны тоту турында алда сөйләдек инде. Башка мәсьәләдә дә Совет колхоздан тыш адым да ясый алмый. Гади генә бер мисал: урамнарны тигезләргә кирәк. Колхоз бульдозер бирмәсә, без берни эшли алмыйбыз.

Яки икенче проблема, халыкны социаль яклауны алыйк. Совет территориясендәге авылларда ярты меңнән артык пенсионер һәм инвалидлар яши. Ялгызларга талон буенча туклану өчен продуктларны да колхоздан бүләргә туры килә. Индивидуаль йортлар салу да (аның берсе генә дә берничә йөз мең сумга төшә) колхоздан башка хәл итәрлек эш түгел. Газ кертү, юллар төзү һәм шундый бүтән эшләр дә колхоз көче белән үткәрелә. Без Советлар исә аны теркәп, алар үтәгәнгә отчет кына бирәбез.

Без әңгәмәне Советлар тормышындагы үзгәрешләргә бәйләгән идек. Бу яктан бер нәрсәне әйтә алам; җирне Советлар карамагына бирделәр. Бу, минемчә, бик дөрес.

КОРР. Тапталган, кабатланган сорау булса да әйләнеп кайтырга туры килә: сезнеңчә Советларның ролен ничек күтәрергә мөмкин?

М. И. Җ. Бу хакта күп сөйләнгәне бар иде инде һәм мин яңа фикер әйтәм дия алмыйм. Советларның финанс хәлен ныгытмый торып, күпме сөйләсәк тә, хәл үзгәрмәячәк.

Хәзерге моментта, дөресен әйткәндә, Советлар-

ның роле
икәнен ачы
ен. Бер за
элек, алар
сын үстерү
ди сүз ба
әйткәнемчә
ды. Хәзер
публикасын
ституциясен
хәзерлек ба
Советның
сиясендә ка
үзәк мәсьәл
шуның нәти
тәсе кала.
Үзидарәгә ка
рым бүлек
да хакимият
кулында бу
лык итүнең
ре—колхозл
тивлар, фер
дачылар һәм
малары кул
гәндә урында
роле үзеннән
Аның матди
базасын ныг
ри, билгеле.
Гомумән,
ләтебезнең Т
рында мин
роле объекти
табар дип н

КОРР. Әң
рәхмәт, Мин
гыйлевич.

Әңгәмәне

Р. АЙЗАТУЛ
ләде.

Мөстәкыйль нәзарәт торгызылды

Газетабызның үткән саннарының берсендә Татарстанда Диния нәзарәте төзелү турында язма басылып чыкты. Соңгы вакытта, гомумән, БДБның Европа өлеше һәм Себер мөселманнарының Уфада урнашкан Диния нәзарәте эшенә кагылышлы төрле фикерләрне гәүдәләндергән язмалар дөнья күрде. Мөселманнарның бу мәсьәлә белән кызыксынуын исәпкә алып, без бүген бу вакыйгалардан хәбәрдәш якташыбыз Якуб Мусинга сүз бирәбез.

13 елдан артык БДБның Европа өлеше һәм Себер мөселманнарының Диния нәзарәтенә мөфти Тәлгать Таҗетдин хәзрәт җитәкчелек итте. Соңгы елларда аның эшчәнлегендә мөселманнар өчен чит-ят булган фактлар, хаталар килеп чыга башлады. Бу аның көндәлек эшчәнлегендә, нәзарәт пленумнарында, халык алдындагы вәгазьләрендә дә чагылды.

Моннан ике ай артык элек, ягъни 20 июльдә Яр Чаллы шәһәрендә «Тәүбә» мәчете ачылды. Аңа халкыбызның ислам динен кабул итүгә 1100 ел тулуга багышланган тантаналы көннәрдә, чит илдән килгән кунаклар катнашында нигез салынган иде. Шуңа күрә ачу тантанасында да 45 илдән вәкилләр катнашты. Шәһәр Советы бу тантанага миллионнарча сум чыгым тоткан иде.

Мәчет эченә кергәч хәйран калдык. Өске тәрәзәләр өстендәге зур ай, аның эчендә Давыт пәйгамбәр йолдызы һәм тәре сурәтләнгән иде. Тантана барышында мөфтинең бирегә мөселманнарга, христиан динендәгеләргә дә керергә ярый дигән фикерен үткәргән иде, сәбәбе шунда ачыкланды.

Мәчет ачу тантанасы узгач, халык соравы буенча Идрис хәзрәт ул тәреле рәсемнәрне алдырды. Моны ишеткәч, мөфти мылтыклар, кылыч, камчылар аскан иярченнәре белән Яр Чаллыга әйләнеп килә, намазга җыелган картларны куркыта. Үзен холыксыз тота, Идрис хәзрәтнең урмандагы мәдрәсәдә икәнен белгәч шунда китә. Сәгуд Гарәбстаныннан шәкертләргә дәрес бирергә килгән мөгаллимнәр, халык һәм балалар алдында Идрис хәзрәтне камчылый, кунакларны шелтәли.

Иярченнәре белән мәчеттә берничә көн куналар. «Азатлык» яшьләр фиркәсе егетләре куып чыгаргач кына Уфага кайтып китәләр.

21 августта Уфада Башкортостан мөселманнары съезды үтә. Ул республикада мөстәкыйль Диния нәзарәте төзү турында карар кабул итә, мөфти итеп Нурмөхәммәт хаҗи Нигъмәтне сайлап куя.

Диния нәзарәтенең күпчелеген—230 га якын мәчетне эченә алган Татарстан Республикасы имамнары, мәхәлләләрдән җыелган вәкилләр дә мөстәкыйль нәзарәт булдырырга карар кылалар һәм Габдулла хәзрәт Галиуллинны аның мөфтие итеп сайлыйлар. Шулай 200 елдан соң суверен җөмһүриятебездә мөстәкыйль Диния нәзарәте торгызыла.

Я. МУСИН.

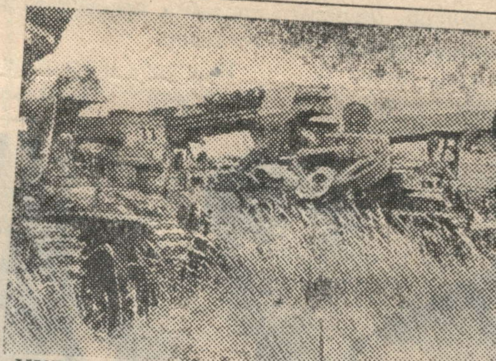

УКРАИНА. **Фаҗигале** авария булганга тагын бер ел өстәлде. Әмма вакытлар узу гына Чернобыль АЭСын файдалануга бәйле проблемаларны хәл итүгә булышлык күрсәтә алмый. Бүгенге көндә станция энергия бирми әле. Беренче һәм өченче энергоблоклар агымдагы ремонтка туктатылган, шул арада профилактик эшләр дә башкарылачак. Икенче блок узган ел туктатылган иде, ә дүртенчесе 1986 елда «Саркофаг» белән томаланды. Станцияне 1993 елда бөтенләйгә туктату өчен әзерлек эшләре алып барыла. Украина

нең бу карары
кабул итәләр.

Станциянең ү
ны ашыгыч кар
саныйлар. Ст
файдалануны
өчен тәҗрибә да
лар да, техноло
юк. Социаль хәл
Үзләренең язмы
Чернобыль АЭС
бәйләгән 4,5 ме
нормаль яшәү һә
шартларын югал

Рәсемдә: 1986
аварияне бетерүд
нашкан техникан
үләннәре басып

(Укринформ—

Чуваш газетасының яңадан тууы

Татарстанда яшәүче чуваш кешеләренең тиздән үз милли республика газетасы булачак,—дип белдерде Педер Хусангай исемендәге Татарстанның Чуваш җәмгыяте идарәсе рәисе Николай Степанкев безнең агентлык хәбәрчесенә.

Әйе, газета тагын чыга башлаячак. Күп еллар чыгып килгән «Херле Ялав» («Кызыл Байрак») исемле республика газетасы 1963 елда ябылган иде. Һәм менә 30 елга якын вакыт үткәч, ул икенче тапкыр туа. Заманында шактый абруйлы булган әлеге газетаны яңадан торгызуда Татарстан Республикасы Информация һәм матбугат министры Ш. Ш. Хамматов җитәкчелегендәге оештыру Комитеты эшли. Яңа газетаның шартлы исеме «Тус лык» («Дуслык»), Булачак басманың исеме турында укучылар үзләренең тәкъдимнәрен Казандагы чуваш җәмгыятенә (Киров урамы, 70) язып җибәрсеннәр иде. Озакламый бу газетаның 8 битле беренче саны чыгуы көтелә. Ул атналык газета булырга тиеш, дип планлаштырыла. Мөхәррир һәм сотрудниклар конкурс нигезендә сайлап алыначак.

Татарстан яңалыклар агентлыгы (ТАН)

Сентябрьдә бәяләр

Республикада 1 сентябрьдән икмәк-күмәч әйберләренә бәяләр уртача 2 сумга күтәрелде. Моңарчы 3 сум торган «Дарницкий» ипие 5 сум булды, арыш оныннан пешерелгән «Украйнский новый» 3 сум 50 тиеннән 6 сумга менде, батон 3 сумнан 6 сумга җитте. Прәннек, сохари һәм клиндерләргә элеккечә ирекле бәя кала.

Бәрәңгенең килограммы

—7 сум, кәбестән
кишер һәм чөген,
—7 сум.

Дөрес, сапап ү
яшелчәләрне сәүдә
малары моннан тү
бәягә дә сатып
алалар. Куелганна
рырак бәягә сату
тыела. Стандарт
ган бәрәңге һәм яш
40 процентка та
ясала. Суган ирекле
ләр буенча сатыла

Советлар һәм тормыш

Җирле идарә, дәүләт властеның беренчел, башлангыч органы буларак Советлар турында соңгы елларда сүз күп алып барылды һәм барыла. Аларның ролен күтәрү хакында да сүз күп булды. Бүгенге көндә Советлар ничек эшлиләр? Аларның киләчәге нинчек булыр? Халык депутатларының Кормыш авыл Советы рәисе М. И. Җәлалов белән әңгәмәбез шул хакта.

Сүздә генә калмасын иде

КОРР. Минвәли Исмәгыйлевич, әңгәмәбезне традицион сораудан башлыйк әле. Совет рәисе буларак, сез бүген нинди мәшәкатьләр белән яшисез?

М.И.Җ. Электән үк авыл, аның халкы мәшәкатьләре Советлар өчен дә уртак. Конкрет алганда, әлегә кадәр Совет территориясендәге хуҗалыклар уңышны югалтусыз җыеп алу белән мәшгуль иде. Безнең оештыру-масса, практик эшчәнлегебез дә авыл хезмәт ияләрен шушы туплауга юнәлдерелгән иде.

КОРР. Моның өчен һәр хуҗалыкта җитәкчеләр, белгечләр дә аз түгел.

М. И. Җ. Анысы шулай, турыдан-туры нарядны башкаручылар бар, мин тулаем әйтәм.

КОРР. Советның үз сферасына кагылышлы эшләре дә бар бит.

М. И. Җ. Сүз дә юк, андый төр мәшәкатьләр дә җитәрлек. Бигрәк тә безнеке кебек 8 торак пунктны, өч хуҗалыкны эченә алган Совет территориясендә, мәктәпләрне, мәдәният, сәламәтлек һәм башка учреждениеләрне тоту, социаль һәм көнкүреш проблемаларын хәл итү, төзекләндерү мәсьәләләре— вак-төягеннән башлап саный китсәң очына-исәбенә чыгуы кыен.

КОРР. Алар нинчек хәл ителә?

М. И. Җ. Эшләмә тормыйбыз, билгеле. Совет территориясендәге учреждениеләрне кышка хәзерләү, биналарга ремонт үткәрү буенча башкарган эшебез шактый гына. Әмма аларны аерым күрсәтсәм, үзебез башкарган эш итеп кенә билгелисем килми. Хикмәт шунда ки, һәр торак пунктта тегеяки бу бинаны ремонтлау, аны материаллар белән тәэмин итү, ремонтчылар хезмәтенә түләү җирле хуҗалыктан башка узмый. Көшкелләнеп әйтүем түгел, Совет территориясендәге Хафизов исемендәге, «Кондырча» колхозлары хуҗалыкара берләшмә җитәкчеләре бу мәсьәләдә һәрьяклап булышлык күрсәтәләр. Алар ярдәменнән башка күп нәрсә эшләнми, кәгазьдә генә калыр иде. Чөнки Советның бюджетына, бүгенгечә бәяләр көн саен үсә барган чакта бигрәк тә, учреждениеләрне ремонтлау түгел, тоту да кыен.

КОРР. Советларның финанс хәлен ныгыту турында сүз күптән килә, югыйсә.

М. И. Җ. Кызганычка каршы, сүздән ары уза алганыбыз юк, сөйлибез, язабыз да шуның белән кала, ә кәгазь урыс әйтмешли, түзә.

КОРР. Бу мәсьәләдә үзгәреш күрмисез, димәк.

М. И. Җ. Булса бик күрер идек тә... Берничә ел элек, Советларның ролен күтәрәбез дип, аның аппараты работникларының хезмәт хакларын арттырган иделәр. Ул вакытта башка практик адымнар да ясалыр дип көткән идек. Кызганычка каршы, алар гамәлгә ашмады. Бәяләр үсә башлагач, хезмәт хаклары да яңадан «тигезләнде».

Совет карамагындагы оешмаларны тоту турында алда сөйләдек инде. Башка мәсьәләдә дә Совет колхоздан тыш адым да ясый алмый. Гади генә бер мисал: урамнарны тигезләргә кирәк. Колхоз бульдозер бирмәсә, без берни эшли алмыйбыз.

Яки икенче проблема, халыкны социаль яклауны алыйк. Совет территориясендәге авылларда ярты меңнән артык пенсионер һәм инвалидлар яши. Ялгызларга талон буенча туклану өчен продуктларны да колхоздан бүләргә туры килә. Индивидуаль йортлар салу да (аның берсе генә дә берничә йөз мең сумга төшә) колхоздан башка хәл итәрлек эш түгел. Газ кертү, юллар төзү һәм шундый бүтән эшләр дә колхоз көче белән үткәрелә. Без Советлар исә аны теркәп, алар үтәгәнгә отчет кына бирәбез.

Без әңгәмәне Советлар тормышындагы үзгәрешләргә бәйләгән идек. Бу яктан бер нәрсәне әйтә алам; җирне Советлар карамагына бирделәр. Бу, минемчә, бик дөрес.

КОРР. Тапталган, кабатланган сорау булса да әйләнеп кайтырга туры килә: сезнеңчә Советларның ролен нинчек күтәрергә мөмкин?

М. И. Җ. Бу хакта күп сөйләнгәне бар иде инде һәм мин яңа фикер әйтәм дия алмыйм. Советларның финанс хәлен ныгытмый торып, күпме сөйләсәк тә, хәл үзгәрмәячәк.

Хәзерге моментта, дөресен әйткәндә, Советларның роле ни дәрәҗәдә икәнен ачыклавы да кыен. Бер заман, ике-өч ел элек, аларның йогынтысын үстерү хакында җитди сүз башланган иде, әйткәнемчә, алар да тынды. Хәзер Татарстан Республикасының яңа Конституциясен кабул итүгә хәзерлек бара. Югары Советның чираттагы сессиясендә каралачак көнүзәк мәсьәлә шул. Инде шуның нәтиҗәләрен көтәсе кала. Анда җирле үзидарәгә кагылышлы аерым бүлек бар. Урыннарда хакимият, власть аяр кулында булачак. Хуҗалык итүнең төрле төрләре—колхозлар, кооперативлар, фермерлар, арендачылар һәм башка формалары кулланышка кергәндә урыннардагы властьның роле үзеннән-үзе арта. Аның матди, материаль базасын ныгыту да зарури, билгеле.

Гомумән, суверен дәүләтебезнең Төп Законнарында мин Советларның роле объектив чагылыш табар дип ышанам.

КОРР. Әңгәмәгез өчен рәхмәт, Минвәли Исмәгыйлевич.

Әңгәмәне газета өчен Р. АЙЗАТУЛЛИН әзерләде.

Мөстәкыйль нәзарәт торгызылды

Газетабызның үткән саннарының берсендә Татарстанда Диния нәзарәте төзелү турында язма басылып чыкты. Соңгы вакытта, гомумән, БДБның Европа өлеше һәм Себер мөселманнарының Уфада урнашкан Диния нәзарәте эшенә кагылышлы төрле фикерләрне гәүдәләндергән язмалар дөнья күрде. Мөселманнарның бу мәсьәлә белән кызыксынуын исәпкә алып, без бүген бу вакыйгаларда хәбәрдәш якташыбыз Якуб Мусинга сүз бирәбез.

13 елдан артык БДБның Европа өлеше һәм Себер мөселманнарының Диния нәзарәтенә мөфти Тәлгать Таҗетдин хәзрәт җитәкчелек итте. Соңгы елларда аның эшчәнлегендә мөселманнар өчен чит-ят булган фактлар, хаталар килеп чыга башлады. Бу аның көндәлек эшчәнлегендә, нәзарәт пленумнарында, халык алдындагы вәгазьләрендә дә чагылды.

Моннан ике ай артык элек, ягъни 20 июльдә Яр Чаллы шәһәрендә «Тәүбә» мәчете ачылды. Аңа халкыбызның ислам динен кабул итүгә 1100 ел тулуга багышланган тантаналы көннәрдә, чит илләрдән килгән кунаклар катнашында нигез салынган иде. Шуңа күрә ачу тантанасында да 45 илдән вәкилләр катнашты. Шәһәр Советы бу тантанага миллионнарча сум чыгым тоткан иде.

Мәчет эченә кергәч хәйран калдык. Өске тәрәзәләр өстендәге зур ай, аның эчендә Давыт пәйгамбәр йолдызы һәм тәре сурәтләнгән иде. Тантана барышында мөфтинең бирегә мөселманнарга, христиан динендәгеләргә дә керергә ярый диган фикерен үткәрүгә иде, сәбәбе шунда ачыкланды.

Мәчет ачу тантанасы узгач, халык соравы буенча Идрис хәзрәт ул төреле рәсемнәрне алдырды. Моны ишеткәч, мөфти мыштыклар, кылыч, камчылар аскан иярченнәре белән Яр Чаллыга әйләнеп килә, намазга җыелган картларны куркыта. Үзен холыксыз тота. Идрис хәзрәтнең урмандагы мәдрәсәдә икәнен белгәч шунда китә. Сәгуд Гарәбстаныннан шәкертләргә дәрес бирергә килгән мөгаллимнәр, халык һәм балалар алдында Идрис хәзрәтне камчылый, кунакларны шелтәли.

Иярченнәре белән мәчеттә берничә көн куналар. «Азатлык» яшьләр фиркәсе егетләре куып чыгаргач кына Уфага кайтып китәләр.

21 августта Уфада Башкортостан мөселманнары съезды үтә. Ул республикада мөстәкыйль Диния нәзарәте төзү турында карар кабул итә, мөфти итеп Нурмөхәммәт хаҗи Нигъмәтне сайлап куя.

Диния нәзарәтенең күпчелеген—230 га якын мәчетне эченә алган Татарстан Республикасы имамнары, мөхәлләләрдән җыелган вәкилләр дә мөстәкыйль нәзарәт булдырырга карар кылалар һәм Габдулла хәзрәт Галиуллинны аның мөфтие итеп сайлыйлар. Шулай 200 елдан соң суверен җөмһүриятебездә мөстәкыйль Диния нәзарәте торгызыла.

Я. МУСИН.

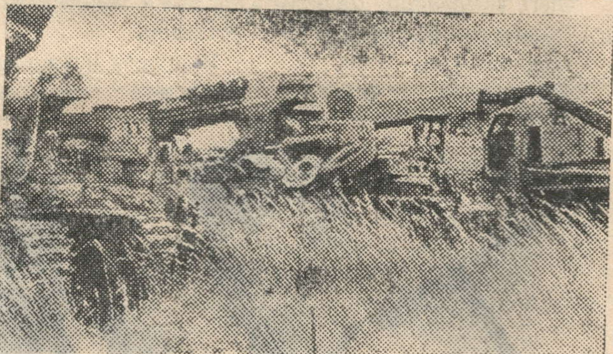

УКРАИНА. Фаҗигале авария булганга тагын бер ел өстәлде. Әмма вакытлар узу гына Чернобыль АЭСын файдалануга бәйле проблемаларны хәл итүгә булышлык күрсәтә алмый. Бүгенге көндә станция энергия бирми әле. Беренче һәм өченче энергоблоклар агымдагы ремонтка туктатылган, шул арада профилактик эшләр дә башкарылачак. Икенче блок узган ел туктатылган иде, ә дүртенчесе 1986 елда «Саркофаг» белән томаланды. Станцияне 1993 елда бөтенләйгә туктату өчен әзерлек эшләре алып барыла. Украина хөкүмәтенең бу карарын төрлечә кабул итәләр.

Станциянең үзендә моны ашыгыч карар дип саныйлар. Станциядән файдалануны туктату өчен тәҗрибә дә, проектлар да, технология дә юк. Социаль хәл дә авыр. Үзләренең язмышларын Чернобыль АЭСы белән бәйләгән 4,5 мең кеше нормаль яшәү һәм эшләү шартларын югалта.

Рәсемдә: 1986 елгы аварияне бетерүдә катнашкан техниканы чүп үләннәре басып киткән.

(Укринформ—ТАСС).

Чуваш газетасының яңадан тууы

Татарстанда яшәүче чуваш кешеләренең тиздән үз милли республика газетасы булачак,—дип белдерде Педер Хусангай исемендәге Татарстанның Чуваш җәмгыяте идарә рәисе Николай Степанков безнең агентлык хәбәрчесенә.

Әйе, газета тагын чыга башлаячак. Күп еллар чыгып килгән «Херле Ялав» («Кызыл Байрак») исемле республика газетасы 1963 елда ябылган иде. Һәм менә 30 елга якын вакыт үткәч, ул икенче тапкыр туа. Заманында шактый абруйлы булган әлеге газетаны яңадан торгызуда Татарстан Республикасы Информация һәм матбугат министры Ш. Ш. Хамматов җитәкчелегендәге оештыру Комитеты эшли. Яңа газетаның шартлы исеме «Тус лык» («Дуслык»), Булачак басманың исеме турында укучылар үзләренең тәкъдимнәрен Казандагы чуваш җәмгыятенә (Киров урамы, 70) язып җибәрсеннәр иде. Озаклямый бу газетаның 8 битле беренче саны чыгуы көтелә. Ул атналык газета булырга тиеш, дип планлаштырыла, Мөхәррир һәм сотрудниклар конкурс нигезендә сайлап алыначак.

Татарстан яңалыклар агентлыгы (ТАН)

Сентябрьдә бәяләр

Республикада 1 сентябрьдән икмәк-күмәч әйберләренә бәяләр уртача 2 сумга күтәрелде. Моңарчы 3 сум торган «Дарницкий» ипие 5 сум булды, арыш оныннан пешерелгән «Украинский новый» 3 сум 50 тиеннән 6 сумга менде, батон 3 сумнан 6 сумга җитте. Прәннек, сохари һәм кликерләргә элеккечә ирекле бәя кала.

Бәрәңгенең килограммы —7 сум, кәбестәнеке—8, кишер һәм чөгендернеке—7 сум.

Дөрес, санап үтелгән яшелчәләрне сәүдә оешмалары моннан түбәнрәк бәягә дә сатып җибәрә алалар. Куелганнан югарырак бәягә сату гына тыела. Стандарт булмаган бәрәңге һәм яшелчәгә 40 процентка ташлама ясала. Суган ирекле бәяләр буенча сатыла.

ЯҢАРЫШ

Турысын әйтергә кирәк, әгәр азык-төлек белән шушындый кытлык килеп тумаган булса, шәһәрдән 11 километрда урнашкан Әхмәт авылында да хәзерге үзгәрешләр, хәзерге яңарыш килеп чыкмаган булыр иде.

Ярты йөзгә якын йорты булган кечкенә авыл. Бүгенге көнгә кадәр аны футбол тубы кебек хуҗалыктан хуҗалыкка тибеп йөрттеләр. Перспективасы бер генә—экренләп юкка чыгу. Бәлки район җитәкчеләре авылны шуның өчен бик тиз генә «Норлатнефть» НГДУсына ярдәмче хуҗалыкны үстерү өчен биргәннәрдер дә. Җир бүлеп бирделәр, сыерлар, мөгезле эре терлек, сарыклар ташырдылар да: хуҗалык итегез, дәүләт заказларын үтәгез, калганы үзегезгә диделәр.

һәм шәһәр хезмәт ияләре эшкә керештеләр (әллә кайдан искә төшә кыйһәр һәм авылның кушылуы турындагы сөйләшү). Авылда калган халык белән бергә эшчеләр җирләрне сөрделәр, тырмаладылар, чәчтеләр, ашлама керттеләр.

Әйе, аннан соң бик күп гомер узмады әле, ә авылның йөзе тамырдан үзгәрде: яңа биналар үсеп чыкты. Биредә февраль аеннан алып кына да азык складлары, асфальтланган ябык ындыр табагы, фураж һәм орлыклык ашлык өчен амбарлар җитештерелде. 100 баш сыерга исәпләнгән сыерлар абзары һәм тудыру бүлеге, механика мастерское монтажлана. Сенаж һәм силос базлары кабул ителүгә әзер. Аларның барысы да тимер-бетоннан эшләнгән.

Ремонт үткәрелгән сарыклар фермасы күзләрне сөендерә. Аның янәшәсендә бригада өе тезелеп килә. Элеккеге сыерлар абзары тәртипкә китерелгән. Реконструкция үткәрелгәннән соң бирәдә дуңгызлар урнаштырылачак, ат абзарына да ремонт үткәрелгән. Зур җәйге лагерь төзелгән һәм хәзер анда 160 баш мөгезле эре терлек урнаштырылган.

Авылның кешеләре дә үзгәргән: йөзләре ачылып киткән, күзләре көләч, хәтта йөрешләрендә дә үзгәреш бар сыман. Моңа сәбәп тә бар. Аларның якыннарының каберлеге югалып, онытылып калмас. Авыл үзгәрә. Аның үзәгендә мәчет төзергә карар кылулары моңа ачык дәлил. Халык гыйбадәт кылу урыны булдыруда тырышлык куючыларга үзенең рәхмәтен белдерер.

Ә инде уйлаганнарны тормышка ашыру өчен атлыгып торган кеше җирдә алар белән бергә атлап йөри, ул—НГДУның шәхси хуҗалыгын җитәкләүче—Ролан Саввич Чахмахчев. Тумышы белән авыл кешесе шәһәр кешесе булып китә алмады. Ул үзенең эш көнен иртәнге 6 сәгатьтә башлый һәм ярты төндә генә тәмамлый. Үзе әйтүенчә, аңа бу вакыт билгеләнгән эшләрен төгәлләргә җитенкерәми.

Ярдәмче хуҗалык басуларында быел борчак, арыш, вика, бодай, арпа, карабодай, кукуруз үстергәннәр. Тагын шикәр һәм азык чөгендере игәләр, берьеллык, күпьеллык үләннәр, азык катнашмасы өчен участок бүленгән. Икмәк һәм йон буенча дәүләт заказын үтәү турында ишетсәң, аның колхоз түгел, ә башка хуҗалык икәнлегенә ышануы да кыен. Хуҗалыкның әйбәт автопаркы—үз комбайннары, тракторлары бар. Кирәк булган авыл хуҗалыгы техникасы барысы да яңа. Мактанырлык, күз төшерерлек урын бар биредә.

Ролан Саввич үз булышчылары: агроном Кирамәтдин Әхмәтсагыйрович Әхмәтсагыйров, бригадир Усман Нуриҗанович Шәяхмәтов, терлекчеләр ике бертуган Фәрит һәм Гамирулла Җаббаровлар һәм башкалар турында бик җылы итеп, дәртләнеп сөйли.

—Мин аларга күңелтем һәм аларны кечкенә авыл кешеләре итеп түгел, бәлки шәһәр тибындагы, зур, мәһабәт үзәктән җылытылган өйләре, сүүткүргечә, газы, үзәктә чәчәк түтәлләре булган поселок кешеләре итеп күрәсем килә. Без 10 йорт төзергә планлаштырдык, шуларның 4сенә материаллар инде кайтарылды. Авыл янәшәсендә буа булдырабыз, балык үрчетәчәкбез. Яңа кошчылык фермасы төзү башланды. Үзенең күп сөт бирүе белән танылган, аклыкаралы 100 баш тана сатып алырга уйлыйбыз,—дип сөйли Ролан Саввич.

Әлеге хуҗалыкта кырчылык, терлекчелек, ит, сөт юнәлешеннән тыш умартачылык та яхшы үсеш ала. Биредә һәрнәрсә алдан уйлап куелган. Зарарлы цехларда эшләүчеләр өчен куяннар асрыйлар, рождествога теләүчеләр «бүләккә» каз алачаклар.

Моннан шундый сорау туа: әлеге хуҗалыкны үстерүгә киткән 19 миллион сумга бернинди мәшәкатьсез әзер продукция алып булыр иде. Бу сорауны без Р. Чахмахчевка да бирдек.

—Бәлки шулайдыр да, ләкин моңа мин үзем шикләнәм. Иң мөһиме—бу акчага күпме нәрсә алып булыр иде. Бигрәк тә хәзерге бәяләр белән. Ә бит коллективта икемеңнән артык кеше. Хәер, бер-ике көнгә җитәр иде, ә аннан соң нәрсә эшләргә!? Без бит перспективага эшлибез. Әйе, хәзергә күбесенчә алабыз, ә озакламый үз продукциябезне бирә башларбыз. Төзелеш эшләренең бөтен комплексын төгәлләгәч, билгеләнгән программаны үтәгәч, мин ышанам, рентабельле хуҗалыкка әверелә, тотыган чыгымнарыбыз тулысы белән үзен аклар. НГДУ җитәкчеләре акыллы халык, ышаныгыз, алар бушка акча түкмәсләр, акчаны саный беләләр, безне дә шуңа өйрәтәләр,—дип аңлатты иптәш Чахмахчев.

Алла бирсен, дип әйтергә генә кала. Барыбыз да акчаны санарга өйрәнсәк, аны кирәк урынга гына тотсак начар булмас иде. Әнә шулай Әхмәт авылына «үләргә» ирек куймадылар, киресенчә, үстерәләр нефтьчеләр.

Г. ХӘЛИУЛЛИНА.

Район хуҗалыкларының, оешма-предприятиеләренең кара металл калдыклары тапшыру планының үтәлеше

Беренче багана — хуҗалыклар исемнәре, икенче—кара металл тапшыру буенча 9 айга җиткерелгән план (тонналарда), өченче— аның 1 сентябрьгә үтәлеше (тонналарда).

Синдряков исем.	37	49,3
Ульянов исем.	33	28,8
«Правда»	22	27,3
«Восход»	28	20,1
Мичурин исем.	23	30,5
«Россия»	24	21,3
Хафизов исем.	35	25,4
«Путь к коммунизму»	21	25,2
Муса Җәлил исем.	33	17,7
«Родина»	29	23,8
«Игенче»	22	16,3
«Большевик»	28	10,7
«Заветы Ильича»	23	30,6
«Знамя Октября»	21	16
«Алга»	37	28,9
«Комбайн»	24	—
XXI партсъезд исем.	40	17,7
«Татарстан»	20	14,5
«40 лет Победы»	24	24,9
«Чишмә»	14	17,5
«Таң»	14	21,7
«Москва»	15	14,6
«Үрнәк»	18	14,5
«Лесная поляна»	5	5
«Кондырча»	24	17,4
«Заря»	15	18,9
«Чирмешән»	15	18,3
«Ленинский путь»	28	27,7
«Беренче май»	22	17,1
«Яшь көч»	6	15,1
«Төрнәс» совхозы	29	33,1
«Мамык» совхозы	25	17,4
«Рассвет» совхозы	47	30,3
«Сәлчә» совхозы	22	27,2
Кузнецов исем.	20	20,4
Хуҗалыкара берләшмә	13	8,6
«Дуслык»	9	9
Агропромснаб базасы	90	1,5
Ит комбинаты	25	17
Шикәр заводы	206	208,5
ДПМК	6	7,7
Октябрь урман промышленносте хуҗалыгы	30	33,2
Район элемтә узелы	3	2
Нефть базасы	14	10
Сөт-май заводы	7	3,7
«Таттранс» автопредприятиесе	35	22
МСО	65	76
Коммуналь предприятиеләр комбинаты	15	7,9
48 нче ППЧ	2	—
Татнефтегеофизика ПМКсы	16,5	—
Типография	6	3
Элеватор	50	50
Район үзәк больницасы	8	8
Көнкүреш хезмәте күрсәтү идарәсе	5,7	5,7
Икмәк заводы	6	2,5
Хәзерләүләр конторасы	70	66,5
НУЭООС	5	3,3
Норлат разведка бораулавы идарәсе	341	300,1
Норлат җылылык челтәре	10	6,5
Октябрь юл ремонтлау-төзү идарәсе	33	22
Машина төзү заводы	75	29
Вак җыю	50	36,5
Кино челтәре	1,5	1,1
Ягулык белән тәэмин итү конторасы	5	—
Ремтехпредприятие	110	108,1
«Агропроммехмонтаж» ПМКсы	43	32
Җиләк-җимеш питомнигы	6	6,1
Райпо	18	16
Культура йорты	0,7	—
127 нче ПМК	40	28,1
53 нче СМУ	45	—
Районара сәүдә базасы	20	13
Норлат геофизик эшләр конторасы	14	15
Зүзәй промыселы	7	—
«Татжилгражданстрой» РСУсы	18	18
Тегү фабрикасы	—	—
99 нчы СПТУ	6	7
«Агропромхимия» берләшмәсе	64	16,8
«Норлатнефть» НГДУсы	270	229
«Агропромэнерго» берләшмәсе	9	6
УРСЖ	6	2
Район буенча	2722,4	2434,4

Беренче рәхмәт

Солдат озаткан гаиләләрнең бөтенесен берләштергән бер уртак сыйфат бар: улларын йорттан чыгарып җибәреп, күз төбендәге яшьләрен сөртәләр дә шушы көннән ук аннан хәбәр көтә башлыйлар. Шул көннән хат ташучы аларның иң якын дусларына, сердәшләренә әверелә. Ерактан улы—йөрәк бәгыре кулы белән язылган беренче хәбәре килгәнче аның белән әллә ничә кат күрешеп сөйләшергә, хатын-кызларча көтү хәлләрен уртаклашырга өлгерәләр алар. Һәм, ниһаять, ул көн килеп җитә! Хат ташучы тапшырган ул кадерле хәбәр бөтен гаилә белән җыелып ачыла, ана кайгыртуыннан, гаилә җылысыннан читтә беренче айларын үткәргән яшь солдатның тәүге хатындагы һәр җөмлә аналарга гына хас сиземләү, тою белән тулыландырып, керфеккә кунган яшь, тамакка тыгылган төер белән аралаштырып кабат-кабат укыла.

—И, балакай, сагына булыр, сиздермәгән генәдер инде.

—Әбисен дә сорашкан.

—Киенеп йөрсен иде, кышкы як бит.

—Тамагы туя микән? Тәмле ашарга бик ярата иде.

Һай, ул беренче көннәрнең озынлыгы! Беренче хатларның һәр юлы укый-укый күңелгә сеңеп кала. Ул көннәр Вәлиевлар гаиләсендә дә булды. Уллары Илшатның чик буеннан, ерак Амур өлкәсеннән беренче хаты килүенә елга якын вакыт үтте. Бүген аларның гаилә архивында Илшатның төптөгәл 37 данә хаты саклана. Үскәндә тыйнак кына, аз сүзле тоелган Илшатның читкә киткәч гаҗәеп йомшак күңелле, кайгыртучан ул булуы ачыкланды. Һәм иң куанычлысы— шәһәрнең 2 нче мәктәбендә бергә укыган классташлары, укытучылары, хезмәттәшләре дә аны әчкерсез якын күргәннәр, ятратканнар. Әле дә аның ярдәмчелләген сабырлыгын сагынып искә алалар, техника белән мавыгуын,балыкчы хирыслыгыннан чыккан мәзәкләрен сөйләргә яраталар.

Ә Илшат хатларны иренмичә яза. Хатларыннан күренгәнчә, спорт белән шөгыльләнгән, хезмәттән курыкмаучы, гаиләдә әйбәт тәрбия алган, төптән фикер йөртүче, җитди холыклы егеткә солдат хезмәте бер дә авыр бирелми, иптәшләре дә яхшылар икән. Соңгы хатларының берсендә үзен ялга җибәрергә җыенуларын да әйтеп язган иде. И ул әни кеше— Зөлфия апаның хәзерләнүләре, хезмәт вазифасы буенча кырыс холыклы булырга тиешле милиция майоры Надыйр абыйның, үз малае кебек күреп үстерешкән Галия апаның, апасы Люциянең көтүләре, нәни Ләйләнең абыйсы фотосы белән сөйләшүләре! Кайтсын иде, әтисенә 50 яшь тулган көннәрдә биредә булсын иде, дип торган көннәрдә, хат ташучы аларга серле елмаеп бер конверт тоттырды.

Таныш булмаган кул белән язылган конверт эчендә—рәхмәт хаты иде!

«Хөрмәтле Надыйр Нәгыймович һәм Зөлфия Мифтаховна!

Сезнең улыгыз Илшат чик буе гаскәрләрендә хезмәт итә, Илебез иминлеген саклауда җаваплы һәм мактаулы эш башкара.

Вәлиевлар хатны кулдан-кулга йөртеп берничә кат укып чыктылар.

«Коллективта аны хезмәт сөючән һәм башкаручан, җитәкчеләр һәм иптәшләре арасында урынлы хөрмәткә лаек сугышчы буларак беләләр... Сез илебезнең изге чикләрен саклаучы улыгыз белән чын күңелдән горурлана аласыз.

Командование сезгә шундый ул үстерүегез өчен рәхмәт белдерә, эшегездә уңышлар, сәламәтлек һәм шәхси бәхет тели».

—Әтисенең юбилеена иң зур бүләкне Илшат ясады, рәхмәт яугыры,—диде Галия әби кәгазьне әйләндергәләп.

Шулай булып чыга да! Ата-ана өчен балаң турында яхшы сүздән дә кадерле, сөенечле хәл булуы мөмкинме? Рәхмәт кәгазе кадерләп гаилә архивындагы Илшат хатлары янына куелды.

Гомуми төргәктә ул 38 нче иде, ә Илшатның мөстәкыйль тормыш юлында андый хат әле тәүгесе генә иде. Соңгысы булмаска тиеш! Игелекле, бик киң холыклы, тәртипле гаилә тәрбиясе аңа бар гомеренә шулай дәрәҗәле, хөрмәтле булып яшәргә нигез бирде.

С. НУРУЛЛИНА.

ДУСЛЫК

Хөрмәтле укучылар!

Кабат исегезгә төшерәбез: «Дуслык», «Дружба», «Туслах» район газетасына язылу дәвам итә. Газетага үзвакытында язылып калырга киңәш итәбез. Аның еллык бәясе 78 сум.

Тагын килер әле Сабан туйлары...
Р.Гыйльметдинов фотосы.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

КАЗАН КҮРСӘТӘ
12 СЕНТЯБРЬ
ШИМБӘ

7.00—8.00 «Чулпан». Информацион-музыкаль программа.
17.40 «Виктория» студиясе бию ансамбле чыгышы.
18.00 Татарстан телевидениесе фондыннан. «Беренче театр».
19.00 Татарстан.
19.30 Гөлзада Сафиуллина җырлый.
20.30 Әлли-бәлли-бәү.
20.40 «Шигърият». «Гомер тирәге». Роберт Әхмәтҗан.

ОСТАНКИНО КАНАЛЫ

7.00 Яңалыклар.
7.20 Иртәнге гимнастика.
7.30 Эшлекле кешенең шимбә иртәсе.
8.30 Спорт-шанс.
9.00 Уңышка ничек ирешергә?
9.15 «Марафон-15».
9.40 Бумеранг.
10.10 «Труба» радиосы.
10.40 Медицина синең өчен.
11.20 Афәрин.
12.20 Экология хроникасы.
12.40 Япония телевидениесе программасы. «Кеше тәне: яңа тормыш туу».
13.35 Балалар һәм үсмерләр телепрограммаларының III халыкара фестивалендә.
13.55 «Икенче чынбарлык». 2 фильм. «Утраулар».
15.00 Яңалыклар.
15.25 «Кубань казаклары». Нәфис фильм.
17.40 «Кызыл квадрат».
18.20 Хайваннар дөньясында.
19.00 Янутлар». Мультфильм. 4 серия.
19.35 «Һәлак булган альпинист» кунакханәсе». Нәфис фильм.
20.45 Тыныч йокы, нәниләр.
21.00 Яңалыклар.
21.40 Брейн-ринг.
23.35 «Париж—Мәскәү—Пекин» авторалли. Тәнәфестә—Яңалыклар.
00.20 «Куплетны җырлап бетермичә». Игорь Тальков истәлегенә.

РОССИЯ КАНАЛЫ

8.00, 14.00, 20.00 Хәбәрләр.
8.20 Александр Свирский.
9.00 Спорт дөньясы «Җиллет» фирмасы күзлегеннән караганда.
9.30 ««03» программасы.
10.00 АКШның теннис буенча ачык чемпионаты.
11.00 «Плюс унбер» видеоканалы.
12.25 Ничек яшәрбез?
13.00 Пилигрим.
13.45 «Көньяк Курил. Проблема нәрсәдә?»
14.25 «Тылсымчыны урлау». Нәфис фильм.
16.05 «Бурда моден» тәкъдим итә.
16.35 XX гасыр кадрда һәм кадр артында. «Водород бомбасы турында чын дөресе һәм уйдырма».
21.00 «Хануссен». Нәфис фильм.
23.20 «А» программасы.
00.05 АКШның теннис буенча ачык чемпионаты.

КАЗАН КҮРСӘТӘ
13 СЕНТЯБРЬ
ЯКШӘМБЕ

7.00—8.00 «Чулпан». Информацион -музыкаль программа.
16.55 Мультфильмнар.
17.20 «Селявидео».
18.05 М. Маликова. «Оҗмах балалары». Г. Камал исемендәге Татар дәүләт академия театры спектакле.
19.55 Әлли-бәлли-бәү.
20.05 Керәшен кардәшләр мәйданы.

ОСТАНКИНО КАНАЛЫ

7.00 Рухи көч сәгате.
8.00 «Спортлото» тиражы.
8.15 Мультфильм.
8.35 Болгариянең фольклор коллективлары концерты.
9.05 Иртән иртүк.
9.35 Япония телевидениесе программасы. «Кардагы алмалар».
10.05 Бар да мөмкин.
10.35 Иртәнге йолдыз.
11.25 Сез моны булдыра аласыз.
12.05 Язучы Э. Лимонов белән очрашу.
13.05 «Марафон-15».
14.00 «Сынлы сәнгать метаформозалары». 5, 6 серияләр.
15.00 Яңалыклар.
15.20 Туры эфирда диалог.
16.00 Сәяхәтчеләр клубы.
17.30 Телелоция.
17.45 Уолт Дисней тәкъдим итә.
18.35 Я. Сибелиус. «Сагышлы вальс».
18.45 Яңалыклар.
19.00 «Цунами». Н. Задорнов романнары буенча нәфис-публицистик фильм.
20.00 Кино яңалыклары.
20.35 «Малайлар». Нәфис фильм.
22.00 Йомгаклар.
22.45 Спорт уикэнды.
23.00 «Монро һәм Мадонна».
00.00 Яңалыклар.
00.25 Видеодром.
00.55 Мюнхгаузен-клуб.

РОССИЯ КАНАЛЫ

8.00 Хәбәрләр.
8.20 Чыганаклар.
9.00 Ышансагыз, ышанмагыз...
9.30 АКШның теннис буенча ачык чемпионаты.
11.00 «Патшалыктагы маҗара». Мультфильм. 3 серия.
11.25 «Аты-баты»...
12.55 Россия энциклопедиясе. «Теге дөньядан».
14.20 «Дораэмон». Мультфильм.
14.55 «Сезне Виктор Светлов чакыра».
15.40 Л. Пантелеев. «Ышанам».
21.25 «Декамерон төннәре». Нәфис фильм.
23.20 Спорт каруселе.
23.30 «Төнге актер клубы».

● Моны белү кызыклы...

Сабыйлар нигә елый?

Бельгий газетасы «Суяр» ның хәбәр итүенчә, Израильдәге Бен Гурион исемендәге университет галимнәре сабый балаларның ни өчен елауларын билгеләп торган компьютер иҗат иткәннәр.

Бишек янына куелган бу прибор, акустик чаралар ярдәмендә, имчәк балалары елавының төрле типларын тотып ала. Ул моның сәбәпләрен дә ачыклап бирә —бала арыганлыктан, төрле авыру аркасында, ач булудан яки эчәсе килүдән еларга мөмкин.

Ерткычлар патшасы—сакчы

Харьков өлкәсенен Кюрипинен шәһәрендә күптән түгел кызыклы алыш-биреш булды. Җирле ремонт —транспорт предприятиесенең бер хезмәткәре биредә гастрольгә килгән циркта кечкенә арыслан баласы сатып алды. Әйтергә кирәк, бу ерткычны ул мәгълүм максат белән булдыруын әйтте. «Хәзер караклар этләрдән генә курыкмыйлар», —дип аңлатты сатып алучы. Аның үз йорт җирен саклыйсы килә.

12 яшьлек ана

Сретенск шәһәрендә яшәүче бер кыз 12 яшендә анага әверелде. Чита өлкәсе балалар шифаханәсе хезмәткәрләренең әйтүенчә, биредә 13—14 яшьтән бала тудыру күптән инде сирәк хәл түгел иде. Ә менә 12 яшьлек ана беренче тапкыр очрый. Аны тулы хокук белән Байкал артының рекордчысы дип атарга мөмкин.

Татарстан яңалыклар агентлыгы (ТАН)

МӨХӘРРИР В. В. ИСХАКОВ.

«Дуслык» газетасы атнаның сишәмбе, пәнҗешәмбе, шимбә көннәрендә чыга һәм рус, чуваш телләренә тәрҗемә ителә.
Татарстан Республикасы информация һәм матбугат Министрлыгының Норлат Октябрь типографиясе. Тираж 3750.